

## Korupce v České republice a její vývoj

**Anotace:** Korupce je stále častěji zmiňovaným fenoménem, neboť i přes její vysokou míru latence si společnost uvědomuje její nebezpečnost, která spočívá zejména v narušení stanovených pravidel ve fungování státních, ale i nestátních subjektů. Korupce je celosvětový problém, jednotlivé státy na boj s ní vynakládají nemalé prostředky. Je přijímána celá řada opatření směřujících ke snížení rozsahu tohoto problému. Pokusit se zjistit, jaký je vývoj korupce v České republice, jak účinná jsou preventivní a represivní opatření a jaká je prognóza dalšího vývoje tohoto fenoménu, je cílem příspěvku. Dílčím cílem je pokusit se zjistit, zda účinnost boje orgánů činných v trestním řízení má vliv na index vnímání korupce CPI (Corruption Perception Index).

**Klíčová slova:** Korupce, kriminalita, úplatky, přijímání úplatků, podplácení, index vnímání korupce.

### Úvod

Korupci chápeme jako nežádoucí společenský jev, který poškozují zejména zájmy společnosti jako celku. Je to nebezpečný jev, který existuje v každém státě bez ohledu na jeho společenské uspořádání. Vyskytuje se v podstatě všude tam, kde dochází k střetu zájmů. Existuje ve všech sférách veřejného života, ale i v soukromém sektoru. Korupce není fenomén, který by se objevil v posledních letech, ale existovala, co existuje lidstvo samo. Způsoby páčání korupce a její rozsah je jistě ovlivněn hodnotami, které vyznává ta která společnost, její kulturní úroveň, kvalitou právního prostředí, kvalitou kontrolních systémů, vztahem lidí ke korupci, jejich tolerancí, intenzitou vnímání, ale i dalšími aspekty. Analyzovat korupci, její obsah, její rozsah a pohyb v čase v České republice je ambicí tohoto příspěvku. Další snahou je pokusit se zjistit, zda míra účinnosti boje orgánů činných v trestním řízení s korupcí má vliv na index vnímání korupce CPI (Corruption Perception Index).

### Pojem korupce

Korupce (lat. *corrumpere* – zmařit, zkazit, uplácet, podplácet) je pojem, který není jednoduché definovat. Například podle autorů kriminologického slovníku<sup>1</sup> se v zásadě jedná o získávání neoprávněných výhod pro korumpujícího prostřednictvím úplatku, který může mít různou podobu (nemusí mít pouze finanční podobu, může jít o celou škálu protislužeb) a směřuje k ovlivnění rozhodování nebo jednání korumpovaného a k porušení jeho povinností nebo stanovených kritérií rozhodování ve prospěch uplácejícího subjektu. Korupce může být aktivní (poskytování úplatku) i pasivní (přijetí, byť vyžádaného úplatku). Někdy je za korupci považováno jen ovlivňování pracovníků státní správy, resp. úředních osob, ale do korupčního jednání lze zahrnout i získávání neoprávněných výhod v soukromém sektoru.<sup>2</sup>

Martin Cejp a kolektiv<sup>3</sup> definují korupci jako vztah mezi dvěma subjekty (jednotlivci, skupinami, institucemi), z nichž jeden (korumpující) nabízí (a většinou i poskytne) druhému (korumpovanému) určitou formu odměny (jakéhokoliv, významnějšího materiálního i nemateriálního charakteru) za poskytnutí (přislíb) neoprávněné (nebo někdy i oprávněné) výhody a druhý (korumpující) očekává (či vyžaduje) od prvního, že za poskytnutou výhodu bude nabídnuta a poskytnuta určitá forma odměny.

<sup>1</sup> ZOUBKOVÁ, I. et al. *Kriminologický slovník*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2011. s. 78.

<sup>2</sup> METEŇKO, J. *Inštitucionálne a organizačné podmienky boja proti korupcii v policii*, In METEŇKO, J., VIKTORYOVÁ, J. *Korupcia v Policajnom zbore a iných oblastiach spoločenského život: Zborník odborných prác z medzinárodného teoreticko-praktického seminára*. Bratislava: Akadémia PZ, 2001. s. 71-79.

<sup>3</sup> CEJP, M., KOTULAN, P., JANDA, P. *Korupce*. Praha: IKSP, 1996. s. 3.

Kolektiv autorů Akadémie Policajného zboru v Bratislave<sup>4</sup> definuje korupci jako úmyslné jednání, při kterém pasivní strana (osoba nebo skupina osob, které disponují určitými pravomocemi danými ze zákona či postavením) umožňuje poskytovat nebo přímo poskytuje určité výhody za úplatu (či protislužbu) aktivní straně (osobě nebo skupině osob, kterým by jinak na základě zákonných důvodů nemohly být poskytnuty určité výhody vyplývající z pravomoci pasivní strany). Není přitom důležité, zda úplatu tvoří hmotné nebo nehmotné plnění. Důležitým znakem korupčního jednání je fakt, že pasivní strana poskytla určitou výhodu pro aktivní stranu v příčinné souvislosti s korupční nabídkou či odměnou od aktivní strany.

S velmi stručnou definicí korupce přichází Jan Chmelík a kolektiv.<sup>5</sup> Dle jmenovaného je korupce neformální vztah dvou subjektů jednajících v rozporu s dobrými mravy spočívající v nabídce, příslibu, realizování výhody v něčí prospěch nebo akceptování požadavku za vyžádanou, nabídnutou nebo slíbenou odměnu. Tato definice je pojata velmi obecně, neboť pod ní lze podřadit veškerá jednání, která jsou v rozporu s dobrými mravy, tedy i jednání, které nemusí být v rozporu s právním řádem.

I přesto, že neexistuje jednotná definice korupce, lze z jednotlivých definic dospět k závěru, že korupce je charakterizována následujícími typickými prvky:

- a) dohoda mezi dvěma stranami,
- b) porušení povinností,
- c) úplatek,
- d) neoprávněné zvýhodnění korumpujícího nebo jiné osoby,
- e) mezi uzavřenou dohodou a porušením povinností (a též neoprávněným zvýhodněním) je příčinná souvislost.<sup>6</sup>

Důležitost poznání obsahu pojmu korupce spočívá v tom, že pokud proti korupci má společnost bojovat, pokud ji má potírat, musí vědět, na co konkrétně má zaměřit své úsilí.

## Členění korupce

Pro boj s korupcí je stejně důležité jako znát jak její obsah, tak znát také její jednotlivé formy, ve kterých se vyskytuje. Taktéž členění korupce, stejně jako definice korupce, není jednoduché a jednoznačné.

Novotný a kolektiv<sup>7</sup> vychází při členění korupce z mezinárodních dokumentů a tuto člení na aktivní a pasivní. Za aktivní korupci je označeno poskytnutí úplatku, za pasivní pak přijetí úplatku, byť vyžádaného. V mezinárodních dokumentech má svůj základ též členění na korupci veřejných činitelů (úředníků) a korupci v soukromém sektoru. Členění podle jednotlivých sektorů může být ještě více atomizováno (např. korupce v oblasti veřejné správy, korupce v policii, v rámci samosprávy, ve zdravotnictví, ve sportu). Podle územních účinků korupci rozlišujeme na vnitrostátní a mezinárodní korupci. Nalezneme i členění na malou (bagatelní, běžnou) a velkou (závažnou, organizovanou). Vyskytují se i další dělení (např. podle formy úplatku na peněžitou – nepeněžitou, podle rozsahu korupce ve společnosti na individuální – institucionální – systémovou, podle toho, zda je právem reprobovaná na legální a ilegální).

---

<sup>4</sup> Kolektiv autorov. *Kriminológia II*. 1. diel. Bratislava: Akadémia Policajného zboru v Bratislave, 2006. 167-167.

<sup>5</sup> CHMELÍK, J. et al. *Pozornost, úplatek a korupce*. Praha: Linde, 2003. s. 21.

<sup>6</sup> NOVOTNÝ, O., ZAPLETAL, J. a kol. *Kriminologie*. 3., přepracované vyd. Praha: ASPI – Wolters Kluwer, 2008. s. 375-376.

<sup>7</sup> NOVOTNÝ, O., ZAPLETAL, J. a kol. *Kriminologie*. 3., přepracované vyd. Praha: ASPI – Wolters Kluwer, 2008. s. 380-382.

Autoři článku „Vybrané aspekty korupcie v Slovenskej republike“<sup>8</sup> člení korupci na malou (běžnou) a tzv. velkou (privilegovanou). S malou korupcí je možné se setkat tváří v tvář v každodenním životě; jde o uplácení (nutkání uplácet) za veřejné služby, známé z běžného života. Velká korupce stojí mimo běžný život obyčejných občanů, jde o uplácení za privilegia v oblasti, kde je možné za peníze se dostat k moci – například pokud jde o ovlivňování státní politiky, přijímání uplatňování zákonů, vykonávání hloubkových kontrol, přidělování významných a lukrativních státních zakázek, ovlivňování regulování cen apod.

Kolektiv autorů Akadémie Policajného zboru v Bratislave<sup>9</sup> upozorňuje i přes problematické obsahové vymezení korupce na potřebu jejího určitého členění. Členění korupce, i když nejde nalézt skutečný model, má význam pro výzkum tohoto fenoménu (samozřejmě i význam v boji s touto kriminalitou – poznámka autora). Tedy korupční snahy v širokém pojmání se dělí do třech hlavních kategorií:

- a) korupční činnost v malém stylu – sem patří poskytnutí malých sum za vykonání různých služeb. Služby však mají úředně stanovený tarif, ale do této kategorie patří jen služby poskytnuté nad stanovenou úroveň,
- b) korupční činnost spočívající v získání různých úlev a slev, za projevenou shovívavost, nepotismus apod.,
- c) čistá „čirá“ korupce – přijímání vysokých sum úplatků, získání takového majetku, který je v nepoměru s přiznanými zdroji příjmů, jako i požadování a přijímání nadměrných výhod, účast vládních činitelů a propojení s organizovanou kriminalitou.

Pro potřeby tohoto příspěvku nás bude zajímat především členění korupce na legální a ilegální, respektive pouze korupce, která je považována za trestný čin.

## **Index vnímání korupce CPI**

Mezinárodní nevládní organizace Transparency International (dále jen „TI“) každoročně vytváří pořadí jednotlivých států, pokud jde o stav korupce v té které zemi. Jde o tzv. Index vnímání korupce CPI (Corruption Perception Index). Index je považován za významný ukazatel výskytu korupce v dané zemi. Je odhadem míry korupce ve veřejném sektoru (přes optiku podnikatelů, analytiků a široké veřejnosti).<sup>10</sup>

Index korupce sestavovaný společností Transparency International definuje korupci jako zneužití veřejného vlivu pro osobní zisk. Hodnocení ovlivňují tedy korupční praktiky ve veřejném i soukromém sektoru. Index korupce vychází z hodnocení a průzkumů veřejného mínění prováděného celou řadou nezávislých a renomovaných institucí (např. Světová banka, Columbia University, Economist Intelligence Unit, International Institute for Management Development – Lausanne, World Economic Forum). Hodnotí se např. korupce veřejných činitelů, uplácení při veřejných zakázkách, zneužívání veřejných prostředků nebo legislativa trestající korupci. Výsledný index korupce se pohybuje od 0 do 100, kde 100 označuje zemi téměř bez korupce a 0 znamená vysokou míru korupce.<sup>11</sup> Na sestavování indexu se podílí mnoho mezinárodních expertů.<sup>12</sup>

<sup>8</sup> MADLIAK, J., PORADA, V., BAŇACKÝ, M, a BRUNA, E. Vybrané aspekty korupcie v Slovenskej republike. *Karlovarská právní revue*. 2007, č. 3, s. 62-75. ISSN 1801-2193.

<sup>9</sup> Kolektiv autorov. *Kriminológia II*. 1. diel. Bratislava: Akadémia Policajného zboru v Bratislave, 2006. 174-177.

<sup>10</sup> MADLIAK, J., PORADA, V., BAŇACKÝ, M, a BRUNA, E. Vybrané aspekty korupcie v Slovenskej republike. *Karlovarská právní revue*. 2007, č. 3, s. 62-75. ISSN 1801-2193.

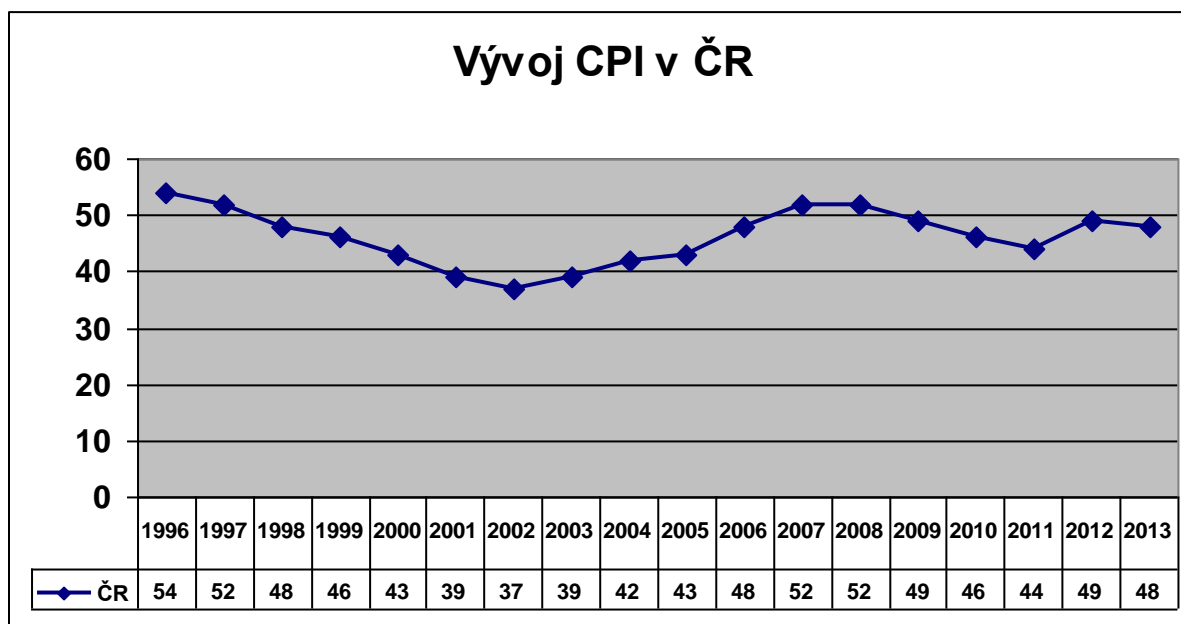
<sup>11</sup> V minulosti se index korupce CPI vyjadřoval v hodnotách 0 – 10 a uváděl se s rozlišením na jedno desetinné místo.

<sup>12</sup> *Česko padá v indexu korupce žebříčkem dolů* [online]. [cit.27.10.2012]. Dostupné z: [http://www.ceskenoviny.cz/domov/zpravy/cesko-pada-v-indexu-korupce-zebrickem-dolu/738149?utm\\_source=rss&utm\\_medium=feed](http://www.ceskenoviny.cz/domov/zpravy/cesko-pada-v-indexu-korupce-zebrickem-dolu/738149?utm_source=rss&utm_medium=feed).

Index odráží, jak často a jakými částkami jsou v jednotlivých zemích upláceni veřejní činitelé podnikatelskými subjekty. Index se stal významným nástrojem v boji s korupcí. Napomohl k mnoha legislativním reformám. Zařadil jednotlivé země do ligy integrity a umožňuje v tomto směru racionální srovnání na sportovní bázi. Každý může přemýšlet o ostatních zemích v lize. Jeho země je umístěna v pořadí vedle ostatních a není dán prostor k xenofobnímu hodnocení. Země mohou soutěžit o integritu. Do indexu jsou zahrnuty výsledky, respektive mix výsledků různých výzkumů v této oblasti. TI dbá na to, aby použité zdroje byly vysoce kvalitní a aby práce na průzkumech byly prováděny naprosto poctivě. Údaje musí být dostatečně doloženy a vysvětlení použité metodologie musí umožňovat posouzení spolehlivosti zdroje.<sup>13</sup> Respondenty jsou zejména podnikatelé a analytici. Z detailních rozborů těchto výzkumů tohoto typu lze zjistit, co podnikatelům vadí v dané zemi nejvíce. Zda je to korupce velká/politická nebo malá/administrativní, a v jaké míře představuje pro podnikatele překážku v jejich aktivitách, v jakých sektorech spatřují největší problém, nakolik je pro ně legislativa dané země přehledná, kolik času musí strávit při vyplňování formulářů a styku s úředníky, kvalita justice, ochrana majetkových práv atd.<sup>14</sup>

Z metodického hlediska je dále třeba upozornit na skutečnost, že při srovnávání ročních bodových hodnocení je třeba vzít v úvahu, že výsledek může být ovlivněn nejen například změnou ve vnímání situace v dané zemi, ale také použitím jiného vzorku nebo metodiky, případně i zdroje dat, které musí být minimálně tři.<sup>15</sup>

Graf č. 1



Zdroj: Transparency International

Vyhodnotíme-li údaje týkající se indexu vnímání korupce CPI v České republice za posledních osmnáct let, docházíme k závěru, že od roku 1996 tento index poměrně prudce klesá. Nejnižších hodnot dosahuje v roce 2002, a to konkrétně pouhých 37 bodů. Po tomto roce dochází k nárůstu, kulminuje v letech 2007 a 2008. Hodnota činí 52 bodu. Bohužel poté

<sup>13</sup> *Transparency International-index vnímání korupce (CPI) 2010* [online]. [cit.4.6.2014]. Dostupné z: [http://www.transparency.cz/doc/publikace/indexy/cpi\\_2010/CPI2010\\_FAQ\\_CZ.pdf](http://www.transparency.cz/doc/publikace/indexy/cpi_2010/CPI2010_FAQ_CZ.pdf).

<sup>14</sup> PACHMANN, A. Korupce v České republice. *Veřejná správa. Příloha*. 2006, č. 14, s. I-XII.

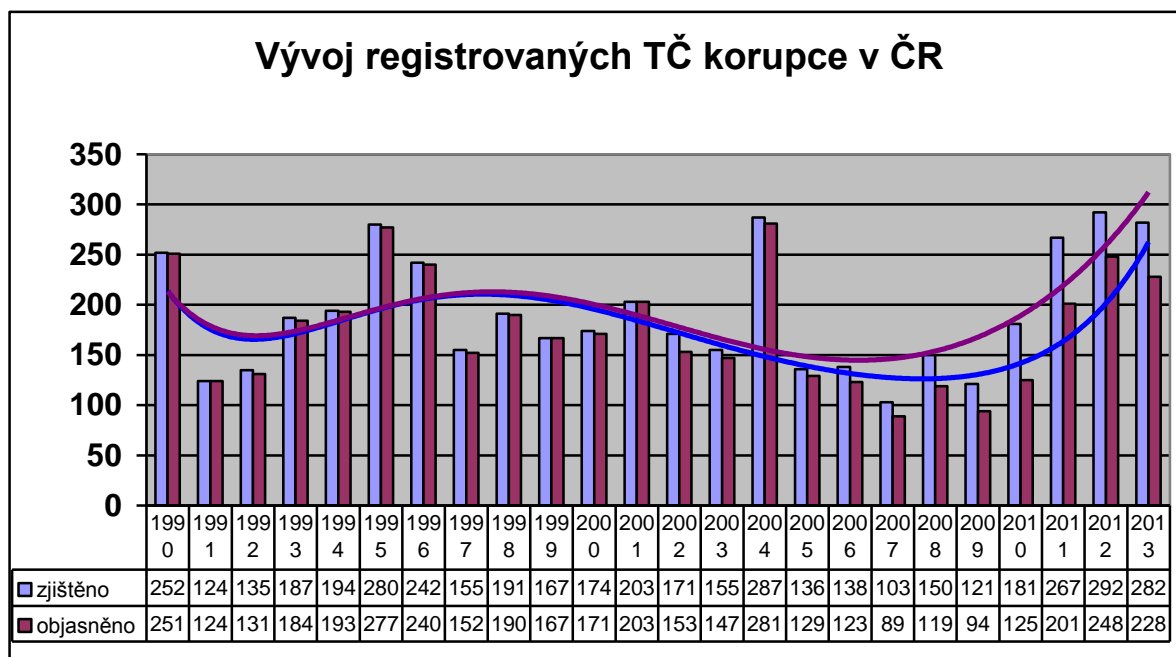
<sup>15</sup> DUŠEK, J. Míra korupce v zemích visegradské čtyřky. In *Zborník príspevkov zo 4. medzinárodnej vedeckej konferencie Bezpečné Slovensko a Európska únia v Košiciach 11. - 12. 11.2010*. Košice: Vysoká škola bezpečnostného manažerstva v Košiciach, 2010. s. 92-96.

dochází k opětovnému poklesu, když v roce 2011 dosahuje hodnoty 44. Rok 2012 s hodnotou 49 a rok 2013 s hodnotou 48 by mohly naznačovat obrat k pozitivnímu trendu. Smyslem příspěvku však není hledat příčiny tohoto vývoje, ale pokusit se zjistit, zda míra odhalování a objasňování korupčních trestných činů má vliv na tento index.

## Vývoj korupce v České republice

Přehled o vývoji korupce lze získat z údajů ze statistiky kriminality. Pro potřeby tohoto příspěvku, zejména pro přehlednost, budou za trestné činy korupční povahy považovány pouze trestné činy přijímání úplatku dle § 160 zákona č. 140/1961 Sb., Trestní zákon (dále jen „TZ“) – platný do 31. 12. 2009, tedy přijetí úplatku dle § 331 zákona č. 40/2009 Sb., Trestní zákoník ve znění pozdějších právních předpisů, (dále je „TZk“) podplacení dle § 162 TZ, § 332 TZk a nepřímé úplatkářství dle § 162 TZ, § 333 TZk. Ano, je pravdou, že korupci trestní zákoník nevynechává. Tento jev je postihovaný především trestnými činy uvedenými v části druhé, hlavy X., nazvané „Trestné činy proti pořádku ve věcech veřejných“, a to, viz výše – přijetí úplatku, podplacení a nepřímé úplatkářství. Kromě úplatkářství je v právním řádu zakotveno několik dalších skutkových podstat trestných činů, které definují korupční chování, a to „Zneužití pravomoci úřední osoby“ dle § 329 TZk, „Maření úkolu úřední osoby z nedbalosti“ dle § 330 TZk. K trestným činům, které mají znaky korupčního chování, lze řadit také trestné činy „Neoprávněné nakládání s osobními údaji“ dle § 180 TZk, „Pletichy v insolvenčním řízení“ dle § 226 TZk, „Porušení předpisů o pravidlech hospodářské soutěže“ dle § 248 odst. 1 písm. e) TZk, „Zneužití informace a postavení v obchodním styku“ dle § 255 TZk, „Sjednání výhody při zadání veřejné zakázky, při veřejné soutěži a veřejné dražbě“ dle § 256 odst. 1, 3 TZk, „Pletichy při zadání veřejné zakázky a při veřejné soutěži“ dle § 257 odst. 1, písm. b), písm. c) TZk, „Pletichy proti veřejné dražbě“ dle § 258 odst. 1, písm. b), písm. c) TZk, případně některé další skutkové podstaty obsažené zejména v hlavě VI. a X. zvláštní části trestního zákoníku. Tyto trestné činy však mohou být spáchány, aniž by došlo ke korupčnímu jednání, a proto nebudou zahrnuty do následujících grafů.

Graf č. 2



Zdroj: policejní statistika

V grafu číslo 2 je znázorněn vývoj registrovaných trestných činů úplatkářství (přijetí úplatku, podplácení a nepřímé úplatkářství) a vývoj počtu objasněných těchto trestných činů od roku 1990 do roku 2013 v České republice. Vývoj je pro přehlednost vyjádřen též tendenčními křivkami. V této souvislosti je nutno podotknout, že úplatkářství patří mezi trestné činy s nejvyšší mírou latence. Je to pochopitelné. Jak uplácející, tak ten, kdo o úplatek žádá či přijme, naplňují znaky uvedených trestných činů, a tedy ani jedna strana nemá zájem na publikaci svého jednání. Téměř veškerá tato trestná činnost musí být vyhledávána aktivní činností policie.<sup>16</sup> Pokud jde o samotný vývoj úplatkářství, tak od roku 1991 počet registrovaných trestných činů postupně stoupá, až dosahuje v roce 1995 hodnoty 280 trestných činů. Po uvedeném roce dochází k poklesu a postupné stagnaci, když od roku 2001, s výjimkou roku 2004 nastává opět pokles až na pouhých 103 trestných činů v roce 2007. V posledních třech letech začíná tato kriminalita stoupat, což je i hojně prezentováno v médiích na mnoha případech. Potěšující je, že zejména v roce 2012 a 2013 dochází k odhalování závažných kauz z prostředí vysoké politiky.

Pokud jde o objasněnost trestných činů úplatkářství, tak tato dosahuje téměř 100 %. Avšak od roku 2003 se začínají rozevírat nůžky mezi registrovanými případy a objasněnými Policií ČR. V posledních třech letech se pohybuje objasněnost úplatkářství pouze kolem hodnoty 80 %. Tento stav souvisí s tou skutečností, že právě mediální aktivita ohledně korupce je příčinou častějšího oznamování této trestné činnosti orgánům činným v trestním řízení. Značná část takto oznámených trestných činů není dostatečně konkretizována a často nastává důkazní nouze. To má právě za následek, že jsou tyto oznámené trestné činy registrovány, ale trvá určitý čas, než se podaří zajistit takové důkazy, aby bylo možné zahájit trestní stíhání a konkrétní osobě sdělit obvinění.

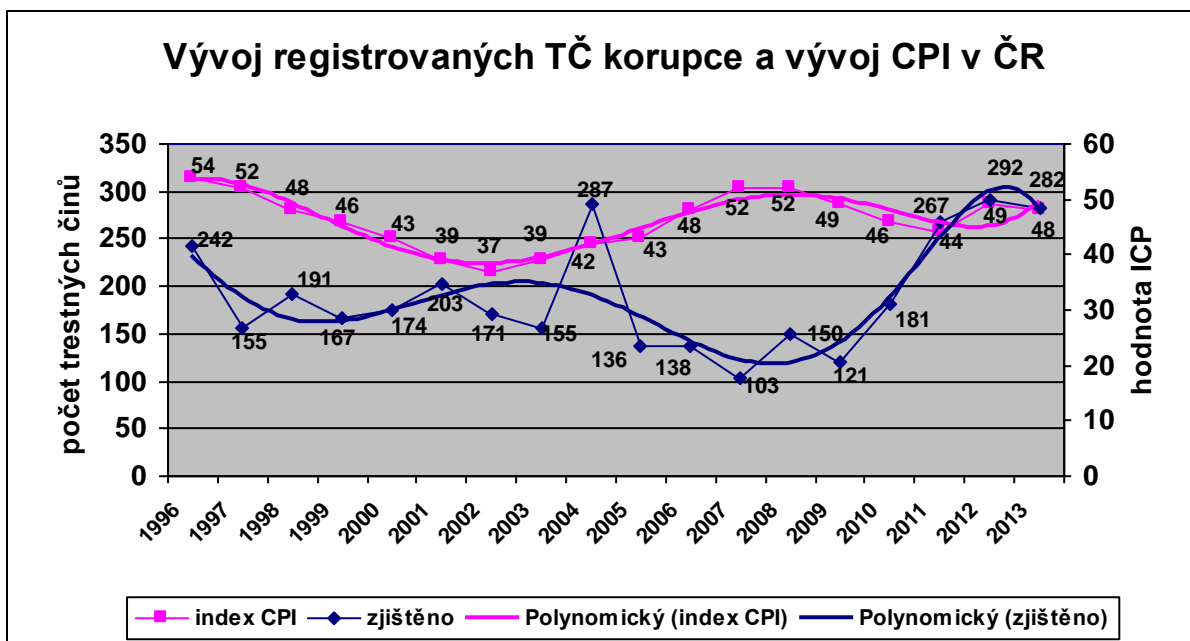
### **Úplatkářství versus index vnímání korupce CPI**

Jedním z cílů tohoto příspěvku je pokusit se zjistit, zda počet registrovaných trestných činů úplatkářství má vliv na index vnímání korupce či naopak. Tento vztah názorně ukazuje následující graf. Pro přehlednost byly v grafu použity tendenční křivky.

Graf č. 3

---

<sup>16</sup> METEŇKO, J. Význam policajných operatívnych činností pre rýchlosť a účinnosť trestného konania. In *Primeraná rýchlosť trestného konania – podmienka jeho efektívnosti a ústavnosti: Celoštátny seminár s medzinárodnou účasťou*. Bratislava: Akadémia PZ, 2002. s. 57-71.



Zdroj: policejní statistika, Transparency International

Podíváme-li se na vývoj registrovaných trestných činů úplatkářství a výši indexu vnímání korupce v České republice za posledních osmnáct let, dospějeme k překvapivému závěru. Z grafu je zřetelné, že je zde téměř zrcadlově obrácený vývoj těchto sledovaných ukazatelů. Pokud stoupá počet registrovaných trestných činů, tak úměrně k tomu klesá index vnímání korupce, tedy občané vnímají nárůst korupčního prostředí. Tato skutečnost je téměř periodická. Co je příčinou tohoto, stavu je však velmi těžko vysvětlitelné. Jako jedna z možných příčin může být ta skutečnost, že pokud se daří orgánům činným v trestním řízení vyhledávat korupční trestné činy, jsou tyto případy značně medializovány. A právě tato skutečnost může znamenat, že občané mohou mít pocit, že je společnost „prolezlá“ korupcí, a proto může klesat i index vnímání korupce. Totiž index vnímání korupce vychází z hodnocení a průzkumů veřejného mínění prováděného celou řadou nezávislých a renomovaných institucí, viz výše.

### Legislativní protikorupční opatření přijímaná ve vztahu k Policii ČR

Na základě usnesení vlády ze dne 19. dubna 2010 č. 283 ke Zprávě o plnění úkolů Strategie vlády v boji proti korupci za období let 2008 až 2009 byl ministru vnitra uložen úkol zpracovat a předložit vládě do 31. října 2010 Strategii vlády v boji proti korupci na období let 2011 až 2012. Z tohoto materiálu vyplynula následující legislativní opatření, jejichž cílem bylo zefektivnit boj s korupcí. Šlo o následující opatření:

- **Zpřesnění institutu spolupracujícího obviněného** – novela trestního zákoníku a trestního řádu, která zefektivní využití stávajícího institutu spolupracujícího obviněného a rozšíří jej o institut upuštění od potrestání za zákonem striktně stanovených podmínek pro obviněného, který zabránil dokonání zločinu spáchaného členy organizované skupiny nebo zásadním způsobem přispěl k usvědčení hlavního pachatele nebo organizátora takového zločinu. Protikorupční efekt: Zefektivnění odhalování zvláště závažné trestné činnosti mající charakter organizovaného zločinu včetně doprovodného korupčního jednání.
- **Změna podmínek použití odposlechů telekomunikačního provozu a nasazení agenta podle trestního řádu** – novela trestního řádu spočívající v úpravě podmínek

pro využití institutu odposlechů a agenta. Cílem této úpravy je vymezení taxativního okruhu trestných činů korupčního charakteru, na které se bude možnost použití odposlechů a nasazení agenta vztahovat, neboť současná znění § 88 a § 158e TrŘ jsou nedostatečná. Protikorupční efekt: Rozšíření možnosti stíhání většího počtu podezřelých osob z trestných činů spojených s korupcí.

- **Přístup orgánů činných v trestním řízení k údajům z daňového řízení** – novelizovat zákon č. 280/2009 Sb., daňový řád, ve znění pozdějších předpisů, ve smyslu prosazení úpravy účinné do konce roku 2010 tak, aby nedošlo k zúžení okruhu skutkových podstat, u kterých lze přístup k informacím z daňových řízení využít; nová právní úprava rovněž stanoví, která složka Policie ČR a za jakých podmínek bude mít přístup k informacím z daňových řízení. Protikorupční efekt: Orgány činné v trestním řízení budou mít opětovně nástroj k účinnějšímu dokazování nelegálního prospěchu z trestné činnosti.
- **Dokončení transformace služby cizinecké policie** – podpořit návrh zákona, kterým bude dokončena transformace služby cizinecké policie s cílem zefektivnit její působení, dokončit převod pobytových agend na Ministerstvo vnitra ČR (zcivilnění pobytové agendy) a nalézt úspory v rozpočtu Policie ČR (např. i snížením nadbytečných služebních míst). Protikorupční efekt: Přerušení korupčního řetězce při povolování pobytu cizineckou policií, oslabení klientského systému, zvýšení kvality odbavování cizinců.

### **Nelegislativní protikorupční opatření přijímaná ve vztahu k Policii ČR**

V oblasti boje s korupcí byla v roce 2011 provedena podrobná analýza úspěšnosti boje s korupcí ze strany Policie ČR.<sup>17</sup> Na základě této analýzy byla u Služby kriminální policie a vyšetřování Policie ČR přijata následující opatření, která měla přispět ke zvýšení účinnosti práce policistů při vyhledávání a objasňování korupční trestné činnosti:

- **Včasné získání informací o korupční trestné činnosti je prvotní podmínkou jejího následného efektivního vyšetření** – získaná data potvrzují zkušenosti z praxe, že neefektivněji se daří vyšetřit (dokázat) ty korupční případy, o nichž se orgány činné v trestním řízení dozvědí dostatečně včas, tj. buď v průběhu, nebo v době příprav této korupční trestné činnosti. Tohoto stavu lze dosáhnout zvýšením nasazení operativně pátracích prostředků, zejména těch nejučinnějších, jako je např. předstíraný převod věci.
- **Dosáhnout většího podílu poznatků z vlastních zdrojů** - tedy klást mnohem větší důraz na posílení operativně pátrací činnosti, neboť se tak často odhaluje korupční trestná činnost latentního charakteru, kde žádná ze stran nemá zájem na jejím prozrazení.
- **Zajistit dostatečné množství relevantních důkazů, aby nedocházelo k důkazní nouzi a případy tak byly zastavovány** – tohoto lze dosáhnout častějším a kvalifikovanějším využíváním tzv. finančního šetření, které je bohužel využíváno ve většině případů až po dokonání trestného činu a bývá často jediným relevantním důkazem. Z tohoto důvodu je nutné zajistit systém školení nových policistů.
- **Zvýšit potřebné znalosti a dovednosti policistů zabývajících se korupčními trestnými činy** – tohoto bude dosaženo zpracováním nové kvalitní metodiky a její trvalá aktualizace.

---

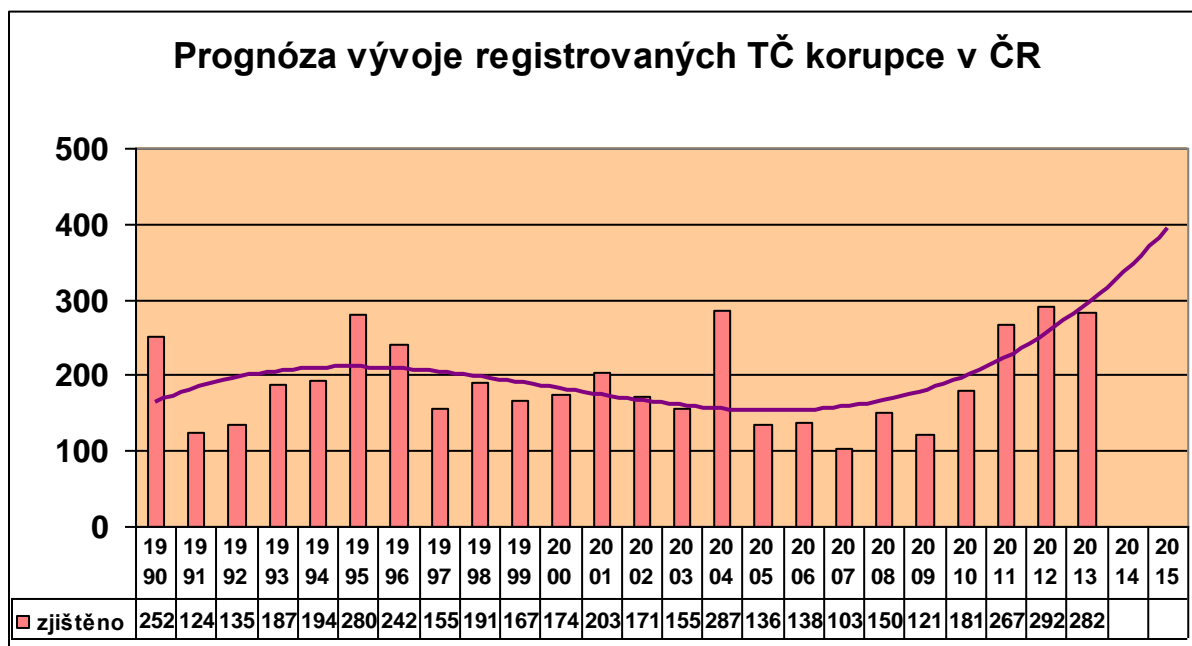
<sup>17</sup>Analýza efektivity Policie ČR při provádění úkonů trestního řízení v oblasti trestných činů korupce. [online]. [cit.8.11.2012]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/dokumenty-a-legislativa-830237.aspx>.



## Prognóza dalšího vývoje korupce v indexu vnímání korupce v České republice.

Sledujeme-li vývoj registrovaných trestných činů korupce v posledních třech letech, tedy kdy dochází ke značnému nárůstu počtu těchto trestných činů, můžeme konstatovat, že přijímaná opatření, viz výše, „přinesla své ovoce“. Podíváme-li se do budoucna (za využití programového vybavení je simulován předpokládaný vývoj registrovaných trestných činů úplatkářství s perspektivou dvou let<sup>18</sup>), tak tendenční křivka v grafu č. 4 ukazuje, že by mělo dojít k poměrně rapidnímu zvýšení počtu registrovaných korupčních trestných činů. Zda se tento předpoklad naplní, bude již záviset na kvalitě realizace nejaktuálnějšího vládního dokumentu, konkrétně „Strategie vlády v boji s korupcí na období let 2013 a 2014“, který byl schválen usnesením vlády číslo 39 ze dne 16. ledna 2013.

Graf č. 4

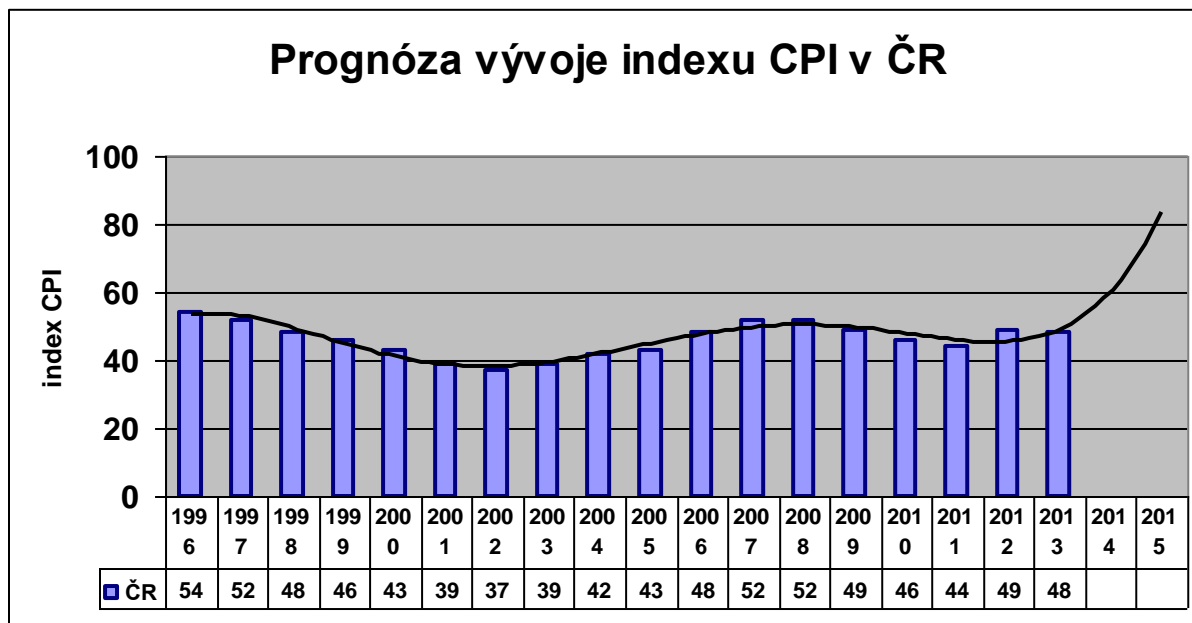


Zdroj: policejní statistika

Pokud jde o prognózu budoucího vývoje indexu vnímání korupce, bylo taktéž použito možnosti programového vybavení a simulována tendenční křivka předpokládaného budoucího vývoje na další dva roky. Z grafu vyplývá, že by do budoucna mělo docházet ke zvýšení tohoto indexu. Tuto skutečnost by však částečně vyvracela „teorii zrcadlového obrazu“ vývoje registrované kriminality korupčního charakteru a vývoje indexu vnímání korupce, viz graf č. 3. Proč by mělo dojít ke změně této pravidelnosti, lze zatím jen těžko vysvětlit.

<sup>18</sup> Prognózovat na delší časové období by bylo spíše spekulací, proto autor volí pouze období dvou let.

Graf č. 5



Zdroj: Transparency International

## Závěr

V příspěvku bylo zevrubně vysvětleno, co je míněno pod pojmem korupce, jak je korupce nejčastěji dělena. Znalost těchto skutečností je nutností. Totiž pokud chce společnost úspěšně bojovat s nějakým protispolečenským jevem, musí tento jev nejdříve co nejpřesněji pojmenovat, poznat jeho obsah, jeho příčiny, a to i za pomoci schématického rozčlenění zkoumaného fenoménu. Jedním z cílů příspěvku bylo pokusit se zjistit, jaký je vývoj korupce v České republice, jak byla účinná preventivní a represivní opatření a jaká je prognóza dalšího vývoje tohoto fenoménu. Pokud jde o samotný vývoj úplatkářství od revoluce do současné doby, počet těchto registrovaných trestných činů se pohybuje v sinusovce, a to mezi hodnotami 103 v roce 2007 až 292 v roce 2012. Potěšitelné je, že v posledních třech letech tento počet stoupá, a to zejména v důsledku aktivní činnosti Policie ČR. V poslední době byla přijata celá řada legislativních i nelegislativních opatření, která měla činnost orgánů činných v trestním řízení ještě zefektivnit. Dá se tedy předpokládat, že počet zjištěných, zejména samotnou policií vyhledaných, trestných činů úplatkářství se v následujících letech ještě zvýší. Nemělo by však jít pouze a kvantitativní hledisko, ale měly by být ve větší míře odhalovány korupční trestné činy zejména v politických špičkách, kde se jedná většinou o přesuny obrovských hodnot. Kauzy z roku 2012 – 2013, které byly medializovány, naznačují, že i v tomto směru bude činnost policie účinnější. Dalším cílem bylo pokusit se zjistit, zda účinnost boje orgánů činných v trestním řízení má vliv na index vnímání korupce CPI (Corruption Perception Index). Na základě statistických ukazatelů je možné konstatovat, že čím více trestných činů úplatkářství je zjištěno, tím klesá index vnímání korupce. Tato skutečnost se dá vysvětlit snad tím, že občané při řešení úspěšných korupčních kauz a posléze jejich někdy až hysterickou medializací mohou nabývat dojmu, že je společnost více zasažena korupcí, než když se o tomto fenoménu nemluví.

## Literatura

- CEJP, M. Od obecného pojetí k dílčím poznatkům z výzkumu veřejného mínění o korupci ve státní správě. *Trestněprávní revue*. 2011, č. 9, s. 256-264. ISSN 1213-5313.
- CEJP, M., KOTULAN, P., JANDA, P. *Korupce*. Praha: IKSP, 1996.
- DUŠEK, J. Míra korupce v členských státech Evropské unie. *Auspicia: recenzovaný časopis pro otázky společenských věd*. 1, 2011. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií o. p. s., 2011, s. 13-17. ISSN 1214-4967.
- DUŠEK, J. Míra korupce v zemích visegradské čtyřky. In *Zborník príspevkov zo 4. medzinárodnej vedeckej konferencie Bezpečné Slovensko a Európska únia v Košiciach 11.-12.11.2010*. Košice: Vysoká škola bezpečnostného manažérstva v Košiciach, 2010. s. 92-96. ISBN 978-80-89282-44-9.
- CHMELÍK, J. et al. *Pozornost, úplatek a korupce*. Praha: Linde, 2003.
- Kolektiv autorov. *Kriminológia II*. 1. diel. Bratislava: Akadémia Policajného zboru v Bratislave, 2006. ISBN 80-8054-393-3.
- MADLIAK, J., PORADA, V., BAŇACKÝ, M., BRUNA, E. Vybrané aspekty korupcie v Slovenskej republike. *Karlovarská právnická revue*. 2007, č. 3, s. 62-75. ISSN 1801-2193.
- METEŇKO, J. *Význam policajných operatívnych činností pre rýchlosť a účinnosť trestného konania* In: Primeraná rýchlosť trestného konania – podmienka jeho efektívnosti a ústavnosti: Celostátny seminár s medzinárodnou účasťou. Bratislava: Akadémia PZ, 2002. s. 57-71. ISBN 80-8054-246-5.
- METEŇKO, J. Inštitucionálne a organizačné podmienky boja proti korupcii v polícii, In: METEŇKO, J., VIKTORYOVÁ, J. *Korupcia v Policajnom zbore a iných oblastiach spoločenského života: Zborník odborných prác z medzinárodného teoreticko-praktického seminára*. Bratislava: Akadémia PZ, 2001. s. 71-79. ISBN 80-8054-191-4.
- NOVOTNÝ, O., ZAPLETAL, J. a kol. *Kriminologie*. 3., přepracované vyd. Praha: ASPI – Wolters Kluwer, 2008. ISBN 978-80-7353-376-8.
- PACHMANN, A. Korupce v České republice. *Veřejná správa. Příloha*. 2006, č. 14, s. I-XII.
- ZOUBKOVÁ, I. et al. *Kriminologický slovník*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2011. ISBN 978-80-7380-312-4.

### Internetové zdroje:

- Česko padá v indexu korupce žebříčkem dolů [online]. [cit.27.10.2012]. Dostupné z: [http://www.ceskenoviny.cz/domov/zpravy/cesko-pada-v-indexu-korupce-zebrickem-dolu/738149?utm\\_source=rss&utm\\_medium=feed](http://www.ceskenoviny.cz/domov/zpravy/cesko-pada-v-indexu-korupce-zebrickem-dolu/738149?utm_source=rss&utm_medium=feed).
- Transparency International-index vnímání korupce (IPC) 2010 [online]. [cit.4.6.2014]. Dostupné z: [http://www.transparency.cz/doc/publikace/indexy/cpi\\_2010/CPI2010\\_FAQ\\_CZ.pdf](http://www.transparency.cz/doc/publikace/indexy/cpi_2010/CPI2010_FAQ_CZ.pdf).
- Analyza efektivity Policie ČR při provádění úkonů trestního řízení v oblasti trestných činů korupce. [online]. [cit.8.11.2012]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/dokumenty-a-legislativa-830237.aspx>.

**Key Words:** Corruption, crime, bribes, accepting of bribes, embezzlement, Corruption Perception Index.

## Summary

The paper was thoroughly explained what it is meant by corruption, how it is often divided. Knowing these facts, it is a necessity. That is, if a society wants to successfully fight with some anti-social phenomenon, it has to name exactly the phenomenon soon as possible, to know its contents, its causes, and even with the help of schematic division of the phenomenon. One of the aims of this paper was to try to find out what dynamic of corruption is in the Czech Republic, how effective are preventive and repressive measures, and what is the prognosis for further development of this phenomenon. As for the development of bribery, since the revolution to the present time, the number of registered crimes moves sinusoid-shaped, that is between the values of 103 in 2007 to 292 in 2012. It is pleasing that this number increases in the last three years and especially as a result of active policing in the Czech Republic. A number of legislative and non-legislative measures was taken recently that the prosecuting authorities should be more effective. It is therefore conceivable that the number of identified, especially by the police searched offenses of bribery in the coming years will increase more. It should not be only a quantitative point of view, but it should be more widely detected corruption offenses in particular in political peak, where it is mostly about the movement of huge value. Cases from the year 2012 - 2013, which were hyped, they indicated that in this direction will be more effective policing. Another aim was to determine whether the effectiveness of the prosecutorial authorities has an effect on the Corruption Perceptions Index CPI (Corruption Perception Index). Based on statistical indicators, we can say that the more crimes of bribery is detected, the lower the Corruption Perceptions Index CPI. This fact can consecrate perhaps by successful citizens in solving corruption cases and then its sometimes hysterical media coverage, they can acquire the impression that the society is more vulnerable to corruption than when talking about this phenomenon.

*JUDr. Roman Svatoš, Ph.D.  
Vysoká škola evropských a regionálních studií  
o.p.s.  
Katedra právních oborů a bezpečnostních studií  
Žižkova 4/6  
370 01 České Budějovice  
email: svatos@vsers.cz  
tel. +420602140294*

Recenzent: PhDr. Magdaléna Ondicová, PhD.